

SEEADLER (HALIAEETUS ALBICILLA)
IM NATURSCHUTZGEBIET
KOPÁCSI-RÉT UND IN DER UMGEBUNG

Mikuska József

Das Naturschutzgebiet Kopácsi-rét befindet sich in Baranya auf den interessantesten und biologisch wertvollsten Teilen des Überschwemmungsgebietes der Flüsse Donau und Drava. In der älteren Literatur figurierten einige Teile dieses auch heute 30 000 ha einnehmenden Urwaldes als Dráva-fok (Dráva-Senke), Bellyei-uradalom (Grundbesitz Bellye), Bellyei-rét (Wiese Bellye) und unter anderen Namen, aus welchem SÁBOR in Kroatien 17 000 unter Schutz gestellt hat.

Aus dem Gebiet bisher gekannten 267 Vogelarten, sind Kormoran (*Phalacrocorax carbo*), Silberreiher (*Casmerodius albus*), Schwarzstorch (*Ciconia nigra*), Graugans (*Anser anser*), Würgfalke (*Falco cherrug*) usw., sowie der Seeadler die interessantesten Vogelraritäten. In diesem Gebiet kommt noch relativ oft, dieser an anderen Stellen so selten gewordene Greifvogel vor. 1976 wurden im Gebiet und in seiner Umgebung 20 bewohnte Nester vom Personal registriert. Hier soll bemerkt werden, dass von einigen Stellen kamen keinerlei Daten bei der Zählung zu und so ist es wahrscheinlich, obwohl nicht bedeutend, dass die Zahl der brütenden noch höher ist. Aus den 20 Nestern 11 waren in Baranya, 5 in Bácska (Bogojevo—Gombos) und im Überschwemmungsgebiet zwischen jugoslaw-ungarischer Grenze, 4 der Drava entlang zwischen Donji Mihojlac und Drava-Zufluss auf slawonischem Gebiet.

So sein grosser Bestand auf einem so kleinen Gebiet ist kein Wunder, wenn man bedenkt, dass in der Vergangenheit war der Bestand sehr gross. Dafür findet man in der Literatur viele Hinweise (HORVÁTH, 1955; MOJSISOVIC, 1883; RÖSSLER, 1908; RUCNER, 1962, 1972; SCHENK, 1929) darunter auch einige konkrete Daten.

Im Gebiet „Kopácsi rét“ und in der Umgebung nisten die Seeadler auf Schwarz/Weisspappel (*Populus nigra/alba*) und Weissweide (*Salix alba*). Die grosse Nester werden auf einsame, oder dem Waldrand nahe stehende Bäume, in die Verzweigung der Äste gelegt. Meist finden sich zwei Nester 50—100 m voneinander.

Sie verlassen den Reservat und Umgebung nicht gern. Aber leider der Nahrungsmangel zwingt sie, besonders im Winter zum Wandern. Es kommt besonders in letzterer Zeit vor, seitdem aus Naturschutzgründen die Jagd der Wasservögel eingestellt wurde und es gibt nicht mehr genügende verletzte Vögel. Dies bedeutet ein sehr grosses Problem. Die an die Ruhe des Gebietes gewöhnte Vögel gehen, wegen ihrer grosser Kühnheit bei der Nahrungserwerb oft zugrunde. Hierbei könnte man wahrscheinlich nur durch organisiertes Füttern helfen, und sollte auch, da die Verluste sehr hoch sind. So wurden vor einigen Jahren während einer Jagdsaison trotz der strengen

Gesetze mindestens sechs Exemplare von gewissenlosen Schützen abgeknallt. Der Bestand der Seeadler im Gebiet und Umgebung wird nicht nur durch Nahrungsmangel und Verluste während der Wanderung bedroht, sondern auch von Vergiftungen.

In den ersten vier Monaten von 1976 sechs Exemplare wurden von unbekanntem Gift getötet aufgefunden (MIKUSKA, 1976). Es wird auch vor der bedauerlichen Tatsache unterstützt, dass während 1971 der Quecksilbergehalt des Gefieders der Seeadler nur noch 2,0555 sowie 3,1616 ppm war, erhöhte sich es bei einem Exemplar von 1976 auf 16 000 ppm.

Es kann nur gehofft werden durch Füttern gleichzeitig auch dieses Problem — wenn auch nicht vollständig, aber doch teilweise — lösen zu können.

Literatur

- Homonnay N. (1944): A rétisas (*Haliaeetus albicilla*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*) elterjedése a bellyei uradalom területén. Albertina. I. 192—198. p.
- Horváth L. (1955): Ornithológiai megfigyelések a bellyei réten. Aquila. LIX—LXII. 205—215. p.
- Mikuska, J. (1976): Ugibanje ptica u upravljenom prirodnom rezervatu „Kopački rit”. Larus. in press.
- Mojsisovics, A. (1883): Zur Fauna von Bellye und Dárda. Naturwissenschaftlichen Vereine für Steiermark. 1882. 19. 103—194. p.
- Mojsisovics, A. (1886): Biologische und faunistische Beobachtungen über Vögel und Säugethiere Südungarns und Slavoniens in den Jahren 1884 und 1885. Naturwissenschaftlichen Vereine für Steiermark. 1885. 3—97. p.
- Rössler, E. (1908): Das Riedmuseum von Bélyye. Aquila. XV. 207—221. p.
- Rucner, D. (1962): Prilog poznavanju ornitofaune Kopačkog rita i okolice u Baranji. Larus. XIV. 84—121. p.
- Rucner, D. (1972): Prilog poznavanju napućenosti ptica u biotopima Baranje. Larus. XXIV. 31—64. p.
- Schenk J. (1929): Madarak III. kötet, Brehm: Az állatok világa. Gutenberg Könyvkiadóvállalat, Budapest.
- Szemere L. (1944—47): Rétisas kígyózsákmánya. Aquila. LI—LIV. 176. p.

A réti sasok (*Haliaeetus albicilla* L. 1758) a Kopácsi-rét természetvédelmi rezervátum területén és környékén

Mikuska József

A Kopácsi-rét természetvédelmi rezervátum a Duna és a Dráva folyók összefolyásánál található hullám- és ártereknek biológiailag legérdekesebb részein terül el Baranyában. A régebbi irodalomban „Dráva-fok”, „Bellyei-uradalom”, „Bellyei-rét” és még sok más néven szerepeltek egyes részei ennek a még ma is közel 30 000 hektár nagyságú ösvadonnak, amelyből a horvát SZÁBOR 17 000 hektárt természetvédelmi területté nyilvánított.

A rezervátumnak, az eddig 267 előforduló madárfaja közül a kárókatona (*Phalacrocorax carbo*), nagy kócsag (*Casmerodius albus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), nyári lúd (*Anser anser*), kerecsen (*Falco cherrug*) stb. mellett a réti sas (*Haliaeetus albicilla*) az egyik féltve őrzött madárritkasága. Ezen a területen még mindig szép számban fordul elő ez a nagy, máshol már ritka ragadozó madár. Az 1976-os évben a rezervátum területén és környékén 20 lakott fészket tartott nyilván az arra hivatott személyzet. Itt meg kell jegyezni, hogy néhány helyről nem érkeztek semmilyen adatok az állománybecslés alkalmával, és így feltételezhetően a költő párok száma, ha nem is jelentősen, de ennél valamivel nagyobb.

A 20 fészekből 11 Baranyában, 5 a Bácskában, Bogojevo (Gombos) és a jugoszláv—magyar országhatár között húzódó hullám- és ártérben, 4 pedig a Dráva mentén Donji Miholjac és a Dráva-torok között volt, szlaven területen. Ilyen nagy állomány ilyen kis területen nem nagy csoda, ha tudjuk, hogy a múltban is nagy számban éltek itt a réti sasok. Erre az irodalomban számos utalást találunk (HORVÁTH, 1955; MOJSISOVICS, 1883; RÖSSLER, 1908; RUCNER, 1962, 1972; SCHENK, 1929), köztük néhány konkrét adatot is.

A Kopácsi-rét természetvédelmi rezervátum területén és környékén a réti sasok fekete nyárfán (*Populus nigra*), fehér nyárfán (*Populus alba*) és fehér fűzfán (*Salix alba*) fészkelnek. Fészküket — amelyek igen nagyok — vagy magányos, vagy az erdő széléhez közel álló fákra rakják az ágak elágazásába. Leginkább két fészek van egymás mellett 50—100 méter távolságban.

A réti sasok nem szívesen hagyják el a rezervátum és környékének területét. Sajnos a táplálékhiány nagyon sokszor, különösen télen kóborlásra kényszeríti ezeket a madarakat. Különösen az utóbbi időben gyakori eset ez, amióta természetvédelmi okokból beszüntették a víziszárnyasok vadászatát, és nincs többé elég sebzett vad. Ez igen nagy probléma. A rezervátum nyugalomához szokott madarak, az élelemszerzéskor megnyilvánuló vakmerőségük miatt gyakran odavesznek. Ezen valószínűleg csak szervezett etetéssel lehetne és kellene segíteni, mert a veszteségek igen nagyok. Így például néhány évvel ezelőtt egy vadászidény alatt, a szigorú törvények ellenére is legalább hét példányt lőttek le a lelkiismeretlen puskások.

A Kopácsi-rét természetvédelmi rezervátum területén és környékén élő rétisas-állományt az élelemhiány és a kóborlások alkalmával bekövetkező veszteségek mellett a mérgezés is tizedeli. Ezt bizonyítja az a szomorú tény is, hogy 1976 első négy hónapjában hat példányt találtak ismeretlen méregtől elpusztulva (MIKUSKA, 1976). Továbbá az is, hogy még 1971-ben a réti sasok tollának higanytartalma 2,0553, valamint 3,1616 ppm volt, addig 1976-ban analizált példányé már 16,000 ppm-re emelkedett. Remélhetőleg etetéssel ezt a problémát is — ha nem is egészében, de részben — meg lehet oldani.

Anschrift des Verfassers:
Mikuska József
YU—54 000 Osijek
Gunduliceva 19/a.
Yugoslavija